

УДК 355.64(477)

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-30

Філяс М. В., слухач Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

ORCID: 0000-0001-8813-7965

e-mail: fmv26012011tima@gmail.com

Ратушняк С. О., слухач Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

ORCID: 0000-0002-9008-1064

e-mail: ratushniak-fin@i.ua

Сучасний стан та тенденції розвитку системи пенсійного забезпечення військовослужбовців

Анотація. Збройні Сили України виконують функцію захисту суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності країни. На сьогодні питання формування, розвитку та підвищення ефективності функціонування Збройних Сил України в ситуації збройного конфлікту на Сході нашої держави, необхідності створювати професійну армію, враховуючи світовий досвід та обраний курс на вступ до європейської спільноти, залишається одним із найбільш пріоритетних.

Розглянуто ефективність чинної на даний момент в Україні систему пенсійного забезпечення військовослужбовців, її сутність та принципи, визначені складові системи пенсійного забезпечення військовослужбовців, особливості механізму призначення пенсій протягом останніх 20 років та в умовах переходу Збройних Сил України на стандарти країни, проаналізовано іноземний досвід у даній сфері діяльності.

Теоретичною та методологічною базою даного дослідження є нормативно-правові документи, що регулюють питання пенсійного забезпечення військовослужбовців.

Звертається увага на невідповідність норм Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб» та постанови Кабінету Міністрів України «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб».

Ключові слова: військова служба; грошове забезпечення військовослужбовців; мотивація; пенсійне забезпечення; Збройні Сили України.

Filyas Maxim, student of the National University of Defense of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky, Kyiv, Ukraine

Ratushnyak Serhiy, student of the National University of Defense of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky, Kyiv, Ukraine

The Current State and Trends in the Development of the Pension System of Servicemen

Abstract. Introduction. Today, the topical issue related to the implementation of the pension reform is the provision of pensions for military personnel. The issue of the effective functioning of the pension system for servicemen is not only an important guarantee of achieving a decent standard of living in the event of retirement, but also one of the main ways to enhance the image of military service, a means of motivating servicemen to perform their duties efficiently, quickly and efficiently.

The purpose of the article is to identify the essence, assess the effectiveness of the pension system for servicemen, clarify the trends and possible directions of its development in Ukraine. Today, there is a need for a more complete disclosure of the essence, meaning and approaches to the issues of assigning pensions to military personnel, recalculating pensions depending on the conditions of this, a clear understanding of the need for financial resources for these activities, the load on the budget of the Pension Fund of Ukraine and the State Budget of Ukraine. Moreover, it becomes important to determine a specific place in the social and pension provision of the state when solving the entire complex of issues of public administration. Therefore, a deep analysis of foreign experience on these issues and its application in practice in Ukraine, taking into account the possibilities of the national economy, the military-political situation in the country and around it, is necessary.

The main results include the following: incentives for high-quality service through the provision of social guarantees, adequate to the relevant conditions of service; the approximation of the social security system for the military personnel of the Armed Forces of Ukraine to the possibilities of social security for the armies of the partner countries; selection and retention of human resources; A balanced and understandable system for assigning pensions to servicemen.

This study examines the effectiveness of the currently existing system of pensions for military personnel in Ukraine, its essence and principles, certain components of the pension system for military personnel, the features of the mechanism for assigning pensions over the past 20 years and in the context of the transition of the Armed Forces of Ukraine to the standards of the member country the North Atlantic alliance, analyzed the foreign experience in this field of activity.

¹Стаття надійшла до редакції: 25.10.2021

Received: 25 October 2021

Conclusion based on the results of the analyzed issues, it is necessary to emphasize today the pension system for military personnel is at a rather difficult stage of its development - this is both a disproportion in the amount of pensions depending on the date of dismissal from military service, and an attempt to change this system in general, subordinating it to other structures of the executive power. and it is inexpedient to change the procedure for financing the payment of pensions to military pensioners and many other issues.

Keywords: military service; financial support of military personnel; motivation; pension provision; the Armed Forces of Ukraine.

JEL Classification: J26; H55.

Постановка проблеми. Для виконання покладених на війська завдань держава повинна в необхідних обсягах забезпечувати їх відповідними видами озброєння, військової техніки, матеріальними засобами, коштами та гарантувати соціальний захист військовослужбовців, в тому числі забезпечення відповідного рівня пенсійного забезпечення військовослужбовців, яке протягом останніх 15 років зазнає суттєвих змін на законодавчому рівні, проте залишається недосконалим як в організаційно-економічному, так і в правовому сенсі.

Доцільно підкреслити, що пенсійне забезпечення окремих категорій громадян регулюється спеціальними законами з урахуванням особливостей їх умов праці, характеру, складності й значення виконуваної роботи, ступеня відповідальності, певних обмежень конституційних прав і свобод.

Саме тому особи, які перебувають на службі у Збройних силах України та в інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, мають спеціальний статус та особливі умови соціального захисту. Необхідність додаткових гарантій соціальної захищеності цієї категорії осіб як під час проходження військової служби, так і після її закінчення зумовлена тим, що військова служба пов'язана з ризиком спричинення шкоди їх життю та здоров'ю, підвищеними вимогами до дисципліни, професійної придатності, фахових, фізичних, вольових та інших якостей [22].

Питання ефективного функціонування системи пенсійного забезпечення військовослужбовців є не тільки важливою гарантією досягнення гідного рівня життя у випадку виходу на пенсію, а й одним з головних способів посилення іміджу військової служби, засобу мотивації військовослужбовців до ефективного, оперативного та якісного виконання своїх обов'язків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти нормативно-правового регулювання відносин у сфері пенсійного забезпечення були розглянуті у працях відомих науковців: Н. Болотіна, Н. Борецької, Т. Кір'ян, М. Кравченко, О. Мартякова, Б. Надточій, М. Сироти, В. Скуратівського, Л. Шаульської, В. Яценко та ін.

Наявна у нашій державі практика реалізації пенсійного законодавства не забезпечує взаємозв'язку між трудовим вкладом працівника та розміром його пенсії, а також зацікавленості у формуванні пенсійного бюджету. Залишаються дуже низькими розміри пенсій, допомог та соціальних

виплат. Низка проблемних питань системи пенсійного забезпечення військовослужбовців потребує подальшого дослідження.

При чому важливим стає визначення конкретного місця у соціальному та пенсійному забезпеченні держави при розв'язанні всього комплексу питань державного управління. Тому необхідний ґрунтовний аналіз іноземного досвіду із зазначених питань та його застосування на практиці в Україні з урахуванням можливостей національної економіки, військово-політичної ситуації в країні.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є виявлення сутності, оцінка ефективності системи пенсійного забезпечення військовослужбовців, з'ясування тенденцій та можливих напрямів її розвитку в Україні.

Основні результати дослідження. На сьогодні система пенсійного забезпечення є важливою та необхідною ланкою економіки будь-якої держави. Завдяки їй забезпечується матеріальний захист населення шляхом самих працівників, роботодавців та держави на випадок втрати працездатності. Помилково вважати, що лише від віку залежить право на пенсію та розмір пенсії. Не менш важливим є наявність трудового (страхового) стажу, оскільки право на пенсію невід'ємно пов'язане з трудовою діяльністю людини.

Зауважимо, що на систему пенсійного забезпечення мають вплив ряд факторів, а саме: економічні, інвестиційні, демографічні, соціальні, правові.

Враховуючи зазначене нарешті було прийнято Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 р. № 3668-VI [9]. У даному документі разом з іншими були передбачені й зміни в системі пенсійного забезпечення військовослужбовців, серед яких слід виділити окремо встановлення максимального розміру пенсії, що може бути виплачений та збільшення вислуги років у календарному обчисленні, яка дає право на пенсію.

Так, реформа була необхідна, але на жаль, вона була непродуманою. Зокрема, до здійснення заходів реформування системи пенсійного забезпечення військовослужбовців ЗСУ, були передбачені важелі стимулювання до проходження військової служби, а саме:

– за наявності календарної вислуги 20 років – військовослужбовець ЗСУ набував права на пенсію, яка призначалась в розмірі 50% грошового

забезпечення на момент звільнення та за кожен наступний календарний рік (з урахуванням вислуги років у пільговому обчисленні) понад 20 років додавалось 3% до базових 50 відсотків;

– за наявності календарної вислуги 25 років – військовослужбовець ЗСУ при виході на пенсію набував статусу ветерана військової служби, що надавало право на додаткові соціальні пільги [14].

Таким чином відслуживши 20 років військовослужбовець отримував можливість вибору: або звільнитись із лав Збройних Сил України та отримувати пенсію – тобто гарантований державою соціальний мінімум, або продовжувати військову службу. При цьому, у випадку продовження військової служби людина розуміла, що у неї з'являється можливість кар'єрного росту, що своєю чергою призведе до збільшення розміру щомісячного грошового забезпечення та, відповідно, розміру пенсії шляхом двох показників:

– пенсія призначається у відсотках до грошового забезпечення, тобто чим більший розмір грошового забезпечення, тим більший розмір пенсії;

– пенсія призначається у розмірі 50% або 65% від розміру грошового забезпечення.

Крім того, людина додатково набуває права на соціальні пільги, передбачених Законом України від 24.03.1998 р. №203/98-ВР (зі змінами та доповненнями) «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції й деяких інших осіб та їх соціальний захист».

З іншого боку у керівництва Збройних Сил України була можливість зберігати гідний кадровий потенціал та позбавляти тих військовослужбовців, які опосередковано виконували свої обов'язки, при цьому надаючи їм та їхнім сім'ям мінімальні соціальні гарантії. Окрім того, досвідчений фахівець за відповідною військовою спеціальністю передавав свої напрацювання тим, хто тільки починав службу. Враховуючи той факт, що у будь-якій діяльності є вимоги керівних документів, які слід виконувати, а є реальне життя, коли виникають будь-які ситуації, посадова особа зобов'язана у визначений термін виконати завдання з урахуванням і норм права, і реальної ситуації. Таким чином, відбувалось планове переміщення та звільнення військовослужбовців зі збереженням практичного досвіду та напрацювань за відповідними напрямками діяльності.

Після прийняття Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 року № 3668-VI обидва зазначені важелі стимулювання втратили свою актуальність.

Наступним кроком було проведення перерахунку пенсій у зв'язку із набранням чинності Постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 р. №704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких

інших осіб» [4], на підставі якої було суттєво збільшено розміри посадових окладів та окладів за військовими званнями військовослужбовцям і проведено перерахунок пенсій військовим пенсіонерам поступово в три етапи протягом 2018-2020 років. За результатами даного перерахунку середній розмір пенсії у 2018 р. збільшився на 1 282,40 грн, у 2019 р. – на 1 905,91 грн та з 01.01.2020 р. – на 2 541,21 грн відповідно.

У межах даного заходу до розрахунку брались лише посадові оклади, оклади за військовими званнями та відсоткова надбавка за вислугу років. Інші доплати та надбавки, які отримували пенсіонери на момент звільнення не враховувались. Разом з цим абзацом 3 статті 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» передбачено, що пенсії військовослужбовцям та членам їх сімей обчислюються з розміру грошового забезпечення, враховуючи відповідні оклади за посадою, військовими званнями, процентну надбавку за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії в розмірах, установлених законодавством.

Тобто, знову маємо ситуацію, коли положення нормативних документів не завжди між собою узгоджені. Що призводить тільки до збільшення соціальної напруги серед військових пенсіонерів, тому що збільшення розміру пенсій відбулось, але не в повному об'ємі, передбаченому Законом України, і, як наслідок, розпочинається чергова хвиля звернень громадян, суттєве збільшення розмірів службового листування, додаткові витрати робочого часу, судові позови, додаткові незаплановані видатки з Державного Бюджету України на виплати пенсіонерам, судові витрати, компенсація моральної шкоди [17].

У цій ситуації необхідно розробити зважені та продумані пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо удосконалення системи пенсійного забезпечення військовослужбовців, які повинні визначати реальне навантаження на бюджет Пенсійного фонду України, що дасть можливість планувати на середньострокову перспективу розмір навантаження на витратну частину Державного Бюджету України, встановити конкретні джерела покриття цих видатків, надати керівництву Збройних Сил України важелі впливу на військовослужбовців у частині планування та впровадження на практиці ефективної кадрової політики, реальні стимули для військовослужбовців до проходження служби та бачення ними перспектив кар'єрного зростання шляхом надання права на пенсію в залежності від якості виконання посадових обов'язків і умов проходження військової служби, набуття права на додаткові соціальні пільги.

Законодавством більшості країн передбачені в основному три варіанти виходу на пенсію: за вислугою років, по хворобі, по досягненню пенсійного

віку. Розмір пенсій військовослужбовців регулярно корегується у фінансовому законі на черговий рік (залежно від темпів інфляції та зростання цін). Грошові суми виплат залежать від військових звань, вислуги років і стану здоров'я. За кожен рік служби понад мінімальний термін, встановлений законом для різних категорій особового складу, зазвичай визначається надбавка (від 2 до 4 % основного окладу). Особам, що втратили працездатність у результаті виконання службових обов'язків, встановлюються додаткові надбавки (або особливі пенсії) залежно від ступеня її втрати.

Таким чином, прийнята в провідних країнах світу система прямого стимулювання військовослужбовців – фінансові методи (грошове утримання військовослужбовців, податкові пільги, пенсійне забезпечення тощо) і непрямого стимулювання – економічні методи (безплатне медичне обслуговування військовослужбовців і пільги членам сімей, забезпечення гідних умов життя на військових базах, знижки при придбанні товарів в магазинах військової торгівлі тощо) дозволяє забезпечувати стабільний приплив добровольців, що не зменшується, й збільшення кількості охочих переукладати контракти. Переважною більшістю населення служба в армії розглядається як престижна

й вигідна справа, про що свідчить такий своєрідний індикатор престижності військової служби, як довіра суспільства до держави.

Висновки. За результатами проведеного дослідження необхідно з'ясовано, що на сьогодні система пенсійного забезпечення військовослужбовців перебуває на досить складному етапі свого розвитку – це і диспропорція в розмірах пенсій залежно від дати звільнення з військової служби, й спроба змінити цю систему взагалі, підпорядкувавши її іншим структурам виконавчої влади, й недоцільна зміна порядку фінансування на виплату пенсій військовим пенсіонерам та багато інших питань.

Тож система пенсійного забезпечення військовослужбовців потребує постійного захисту, вдосконалення законодавчої бази й фінансових механізмів, а також діяльності певних органів публічного управління, що відповідають за організацію пенсійного забезпечення військовослужбовців.

Разом з цим, враховуючи військово-політичну ситуацію в Європі та світі в цілому, доцільно впроваджувати світовий досвід різних систем пенсійного забезпечення в тому числі й для українських військовослужбовців.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Положення про проходження громадян України військової служби в ЗСУ : Указ Президента України від 10.12.2008 №1153/2008 : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
3. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 №2232-XII: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
4. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-п> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
5. Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України та членів їхніх сімей : Закон України від 15.06.2004 №1763-IV : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1763-4#Text> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
7. Про затвердження Інструкції про порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам : Наказ Міністра оборони України від 11.06.2008 №260 : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0638-08> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
8. Про затвердження основних напрямів посилення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей на період до 2010 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 № 322 : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-2003-п> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
9. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 № 3668-VI : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-17> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
10. Про заходи щодо підвищення рівня пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2002 № 1576 : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-2002-п> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
11. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003р. № 1057-IV : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
12. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною : Закон України від 01.06.2000 № 1767-III: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-14> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
13. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05.11.1991 №1788-XII : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
14. Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їхніх сімей : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.1992 № 393 : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393-92-п> (дата звернення : 01.10.2021 р.).

15. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 №2011-XII : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
16. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993р.№3551-XII : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
17. Сирота І. М. Порядок призначення і перерахунку пенсій особам, звільненим із військової служби. Юридичний науковий журнал. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2019. С. 209.
18. Чимишенко С. М., Букреев Г. Г. Особливості пенсійного забезпечення в контексті пенсійної реформи України : Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів та студентів. Київ: ВІ КНУ імені Тараса Шевченка. 2017. С. 183-184.
19. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 №2262-XII : URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
20. Про затвердження Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 17.07.1992 № 393 : Постанова Кабінету Міністрів від 13.02.2008 № 45 : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-2008-p> (дата звернення : 01.10.2021 р.).
21. Думка експерта військові пенсії : протиправність у визначенні розмірів та шляхи поновлення порушених прав. URL : <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/vijskovi-pensiyi-protypravnist-u-vyznachenni-rozmiriv-ta-shlyahi-ponovlennya-porushenyh-prav/>.(дата звернення : 01.10.2021 р.).

References:

1. The Constitution of Ukraine (1996) : adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28 : Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 30. Ст. 141 [in Ukrainian].
2. Regulations on the passage of citizens of Ukraine of military service in the Armed Forces (2008) : Decree of the President of Ukraine of 10.12. 2008 №1153 / 2008 : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008> [in Ukrainian].
3. On military duty and military service (1992) : Law of Ukraine of March 25, №2232-XII : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> [in Ukrainian].
4. On financial support of servicemen, members of the rank and file and some other persons (2017) : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 704 : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-p> [in Ukrainian].
5. On state guarantees of social protection of servicemen dismissed from service in connection with the reform of the Armed Forces of Ukraine and members of their families (2004) : Law of Ukraine of 15.06.2004 №1763-IV : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1763-4> [in Ukrainian].
6. On compulsory state pension insurance (2003) : Law of Ukraine of 09.07.2003 № 1058-IV : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> [in Ukrainian].
7. On approval of the Instruction on the procedure for payment of cash benefits to servicemen of the Armed Forces of Ukraine and certain other persons (2008) : Order of the Minister of Defense of Ukraine dated 11.06.2008 №260: Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0638-08> [in Ukrainian].
8. On approval of the main directions of strengthening the social protection of servicemen and members of their families for the period up to 2010: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 12, 2003 № 322 : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-2003-n> [in Ukrainian].
9. On measures to provide legislative support for the reform of the pension system: Law of Ukraine of 08.07.2011 № 3668-VI : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-17> [in Ukrainian].
10. On measures to increase the level of pension provision for servicemen, officers and privates of the internal affairs bodies : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 25.10.2002 № 1576 : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-2002-n> [in Ukrainian].
11. On non-state pension provision (2003) : Law of Ukraine of July 9. № 1057-IV : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15> [in Ukrainian].
12. On pensions for special services to Ukraine (2003) : Law of Ukraine of 01.06.2000 № 1767-III : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-14> [in Ukrainian].
13. On pension provision (1991) : Law of Ukraine of 05.11.1991 881788-XII : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12> [in Ukrainian].
14. On the procedure for calculating years of service, appointment and payment of pensions and financial assistance to officers, ensigns, midshipmen, servicemen of overtime and contract military service, persons of chief and rank and file of internal affairs bodies and members of their families (1992) : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine 17.07.1992 № 393 : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393-92-n> [in Ukrainian].
15. On social and legal protection of servicemen and members of their families: Law of Ukraine of 20.12.1991 -2011-XII : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> [in Ukrainian].
16. On the status of war veterans, guarantees of their social protection (1993) : Law of Ukraine of 22.10.1993. 513551-XII : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> [in Ukrainian].
17. Sirota, I. M The order of appointment and recalculation of pensions to persons discharged from military service (2019). Yurydychnyy naukovyy zhurnal. Odessa : Natsional'nyy universytet «Odes'ka yurydychna akademiya». 6. 208-209 [in Ukrainian].
18. Chimishenko, S. M & Bukreev, G. G. Peculiarities of pension provision in the context of pension reform of Ukraine (2017) : Materialy: Vseukrayinskoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi molodykh vchenykh, adyunktiv, slukhachiv, kursantiv ta studentiv [Materials: All-Ukrainian scientific-practical conference of young scientists, adjuncts, students, cadets and students] «Molodizhna viyskova nauka u Kyivskomu natsionalnomu universyteti imeni Tarasa Shevchenka» ["Youth Military Science at Taras Shevchenko National University of Kyiv"] April 26. Kyiv : NU imeni Tarasa Shevchenka 183-184 [in Ukrainian].
19. On pension provision for persons discharged from military service and some other persons (1992) : Law of Ukraine of April 9, 1992 №2262-XII : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12> [in Ukrainian].

20. About approval of the Procedure for recalculation of the pensions appointed according to the Law of Ukraine «About pension provision of the persons discharged from military service, and some other persons», and modification of the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 17.07.1992 № 393 : Resolution of the Cabinet of Ministers from 13.02 .2008 № 45 : Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-2008-п> [in Ukrainian].
 21. Expert opinion military pensions: illegality in determining the size and ways to restore the violated rights. Retrieved from : : <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/vijskovi-pensiyi-protypравnist-u-vyznachenni-rozmiriv-ta-shlyahy-ponovlennya-porushenyh-prav/> [in Ukrainian].
-

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License